

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРАЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

А.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰАТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ А.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

«ҰАТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ
ҚАРЖЫЛЫҚ КАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ»
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции,
посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан
«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»

COLLECTION OF REPORTS

of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary
of the national currency of the Republic of Kazakhstan
«STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE»

АСТАНА, ASTANA,
2023

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**"ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ
ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ"**
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
Международной научно-практической конференции, посвященная 30-летию
национальной валюты Республики Казахстан
**«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»**

COLLECTION OF REPORTS
of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary of the
national currency of the Republic of Kazakhstan
**"STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE"**

ASTANA, 2023

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261
М17

Редакциялық алқа:

Мақыш С.Б. – Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры
Жағыпарова А.О. – Экономика факультетінің деканы
Ажмухамедова А.А. – Экономика факультеті деканының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары
Мажитов Д.М. – «Қаржы» кафедрасының профессоры
Бұлақбай Ж.М. – «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі
Майдырова А.Б. – «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі
Сембиева Л.М. – «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі
Аманова Г.Д. – «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі
Муталиева Л.М. – «Туризм» кафедрасының меңгерушісі
Мухияева Д.М. – «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі
Алина Г.Б. – «Бизнес және басқару» факультетінің деканы, Esil University

М17 «Ұлттық валютаның тұрақтылығы мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету факторы ретінде» Қазақстан Республикасы Ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2023. – 787 б. Международная научно-практическая конференция, посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан **«Стабильность национальной валюты как фактор обеспечения финансовой безопасности государства»**. – Астана: ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, 2023. – 787 с. International scientific and practical conference dedicated to the 30 th anniversary of the national currency of the Republic of Kazakhstan **«Stability of the national currency as a factor of ensuring financial security of the state»**. – Astana: L.N. Gumilyov ENU, 2023. – 787 p.

ISBN 978-601-337-909-8

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның еңбектер жинағында мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының тұрақтылық факторлары қарастырылған.

В сборнике трудов международной научно-практической конференции рассмотрены факторы обеспечения финансовой безопасности государства и стабильности национальной валюты Республики Казахстан.

In the collection of works of the international scientific and practical conference, factors of ensuring the financial security of the state and the stability of the national currency of the Republic of Kazakhstan are considered.

ISBN 978-601-337-909-8

**ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261**

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023**

ықтимал болып көрінеді.

Егер біз 2008, 2014 және 2022 жылдар сияқты дағдарыс кезеңдеріндегі ҚР-ның Ресейге ұлттық валютасы бағамының динамикасына қарайтын болсақ, онда мұнай бағасының қатты төмендеуімен қатар жүретін жағдайлардың әрқайсысында осындай шок оқиғалардың алғашқы айларында теңге бірнеше ай ішінде рубльге 30-50% қымбаттағанын көреміз. Осыдан кейін, ҚР Ұлттық валютасы нығайғаннан кейін шамамен 3-5 ай ішінде екі валюта бағамы дағдарысқа дейінгі мәндерге қайта оралды [4].

Егер барған сайын айқын болып келе жатқан жаһандық дағдарыс алдағы екі айда мұнай бағасының қатты құлдырауын тудырса, Осы аптада мұнай бағасының құлдырауы Brent барреліне 55,00-65,00 долларға дейін төмендеуі әбден мүмкін, содан кейін келесі 2-4 айда теңге рубльге 30-50% - ға нығаюы мүмкін. Әрине, бұл ҚР Ұлттық валютасының бағамы тұрақты болып қалады немесе тіпті АҚШ доллары мен еуро сияқты басқа валюталарға нығая түседі дегенді білдірмейді. Теңге, дамып келе жатқан валюта ретінде, әсіресе мұнай бағасына тәуелді валюта бағамының АҚШ долларына 500,0-510,0 және Еуроға 540,0-560,0 дейін әлсіреуіне ұшырайды. Бірақ бұл рубльге қарағанда аз болады, сондықтан келесі 2-4 айда Ресей валютасының бірлігі үшін теңгені 4,5-5,5 деңгейіне қайтару ықтималдығы өте жоғары.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Bet-coin. Креативная валюта для обмена творческими идеями. - М.: Эксмо, 2016. - 290 с.
2. Jesse, Russell Знаки валют / Jesse Russell. - М.: VSD, 2019. - 296 с.
3. Jesse, Russell Сом (валюта) / Jesse Russell. - М.: VSD, 2017. - 423 с.
4. Алмазова, О.Л. Золото и валюта / О.Л. Алмазова. - М.: Книга по Требованию, 2015. - 161 с.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНФЛЯЦИЯ: СЕБЕПТЕРІ ЖӘНЕ МӘСЕЛЕНІ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ

Айдархан З.А., Жақсыбай Ж.Ж., Жақсылық К.Ж.

Ғылыми жетекшісі – э.ғ.к., қауым.профессор Карипова А.Т.

Экономика факультетінің 3 курс студенттері, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ

Астана, Қазақстан

zeineshaidarkhan@mail.ru, zhanarzhaksybai@gmail.com, zhkslkkml_44@mail.ru

Андатпа. Бұл мақала Қазақстандағы инфляция деңгейін қарастыруға арналған. Себебі, инфляция деңгейі экономикалық ахуалға әсер ететін бірден бір фактор. Елімізде инфляция жылдан жылға арту үстінде. 2022 жылы шарықтау шегіне жетіп, 20,7% құраған болатын. Ұлттық статистика мәліметтеріне сүйене отырып, азық-түлік және де тұрмысқа қажетті заттардың бағаларының 2023 жылы 2022 жылмен салыстырғанда қаншалықты өскендігін қарастырған болатынбыз. Инфляция әсерінен негізінен елде экономиканың 4 объектісі зардап шегетіндігін зерттедік. Мақалада осы инфляция деңгейінің өсу себептері, оларды шешу жолдары қарастырылады. Қазақстанның инфляция деңгейін төмендету мақсатында қолданған стратегиялық жобаларының: бағалар мен жалақыны мемлекеттік реттеу; пайыздық мөлшерлемелерді реттеу; салық жүйесін жетілдіру және бюджетке түсетін салық түсімдерін ұлғайту бағыттары туралы айтылып кеткен.

Аннотация. Эта статья рассматривает рост инфляции в Казахстане. Причина в том, что рост инфляции один из факторов влияющий на экономическое состояние. В стране ежегодно идет рост инфляции. в 2022 году она достигла пика и составила 20,7 процента.

Руководствуясь данными Национальной статистики, мы рассмотрели на сколько

выросли цены на продовольственные и бытовые товары первой необходимости. По нашим исследованиям из-за инфляции в стране пострадали 4 объекта.

В статье также рассматриваются причины роста инфляции и пути их решения. В целях снижения инфляции в Казахстане указаны принятые стратегические проекты: государственное регулирование цен и заработной платы; регулирование процентных ставок; совершенствование налоговой системы и повышение налоговых платежей поступающих в бюджет.

Abstract. This article examines the growth of inflation in Kazakhstan. The reason is that the growth of inflation is one of the factors affecting the economic condition. There is an annual increase in inflation in the country. in 2022, it peaked at 20.7 percent.

Guided by the data of National statistics, we examined how much the prices of food and household necessities have increased. According to our research, 4 objects were affected due to inflation in the country.

The article also discusses the causes of inflation growth and ways to solve them. In order to reduce inflation in Kazakhstan, the adopted strategic projects are indicated: state regulation of prices and wages; interest rate regulation; improving the tax system and increasing tax payments received by the budget.

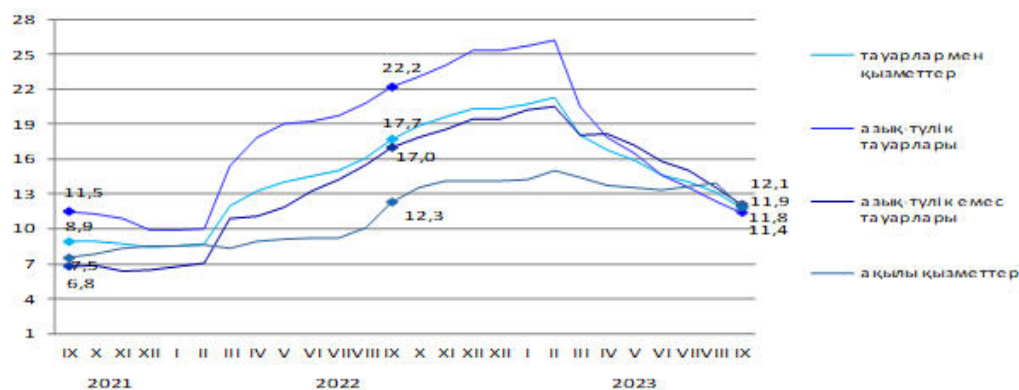
Кілт сөздер: Қазақстан Республикасы, экономика, инфляция, салық жүйесі, теңге бағамы, ақша массасы, эмиссия, рецессия.

Инфляция дегеніміз - бұл бағалардың жалпы деңгейінің өсуі нәтижесінде ақшаның сатып алушылық қабілетінің төмендеуі және оның құнсыздануын білдіретін көпфакторлы экономикалық құбылыс [1, 258 б.]. Бұл маңызды экономикалық көрсеткіштердің бірі, өйткені ол халықтың әл-ауқатына және елдің экономикалық даму деңгейіне әсер етеді.

Инфляция әр түрлі себептер негізінде орын алады. Атап айтқанда:

- Әлемдік дағдарыстар
- Бюджет тапшылығы
- Ұлттық валюта бағамының төмендеуі
- Үкіметтің экономикалық саясаттағы қателіктері

Соңғы жылдары елімізде инфляция деңгейі қарқынды түрде өсіп келе жатқандығын байқаймыз. 2022 жылы Қазақстан экономикасы инфляциялық қысымның өсуі жағдайында жұмысын жалғастырды, жыл соңына қарай инфляция шарықтау шегіне жетіп, 20,3%-ды құраған болатын. Ал көршілес Қырғызстанда инфляция 14,7%, Өзбекстанда 12,25% құрады. 2022 жылы тұтыну бағаларының жылдық индексі 13,1% құрады, бұл соңғы 15 жылдағы ең жоғары көрсеткіш.

Сурет - 1. 2021-2023 (қыркүйекке дейін) жылдардағы Қазақстан Республикасындағы жылдық инфляция деңгейі.

Ескерту - [2] әдебиеттен алынды

Қазақстандағы инфляцияның негізгі себептері ретінде келесі жағдайларды атап өтуге болады.

Энергия бағасының өсуі. Қазақстан мұнай мен газды экспорттаушы болып табылады, сондықтан әлемдік нарықта осы тауарларға бағаның өсуі Қазақстанда инфляцияның өсуіне алып келеді.

COVID-19 пандемиясы. COVID-19 пандемиясы Қазақстан экономикасына теріс әсер етті, бұл өндірістің төмендеуіне және бағаның өсуіне әкелді.

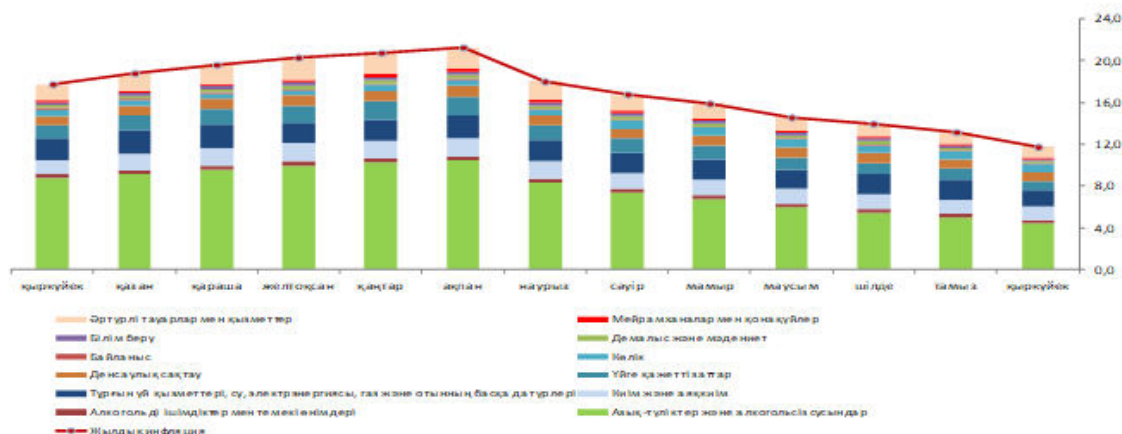
Жаһандық экономикалық мәселелер. Соңғы жылдары әлемдік экономикада инфляцияның өсуі, экономикалық өсу қарқынының төмендеуі және геосаяси тұрақсыздық сияқты бірқатар проблемалар болды. Бұл проблемалар Қазақстан экономикасына да кері әсерін тигізеді.

Инфляцияның өсуіне ішкі және сыртқы нарықтардағы тауарларға сұраныстың артуы, сондай-ақ мигранттар ағынына байланысты тауар тапшылығы да себеп болды.

Инфляцияның жеделдетілуіне негізінен азық-түлік өнімдері, соның ішінде әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарлары әсер етуде.

Ұлттық статистика бюросы 1 тамызда хабарлағандай, 2022 жылдың шілдесімен салыстырғанда Қазақстанда келесі тауарлар мен қызметтер айтарлықтай қымбаттады:

- кеңсе керек-жарақтары (+64,4%);
- күріш (+44,3%);
- қантсыз концентрацияланған сүт (+42,4%);
- ыдыс жууға арналған құралдар (+37,4%);
- кір сабын (+35,9%).

Сурет - 2. 2022 жылғы қыркүйекпен 2023 жылғы қыркүйек аралығында Қазақстан Республикасындағы инфляциясына тауарлардың негізгі топтарының үлесі
Ескерту - [2] әдебиеттен алынды

2022 жылы баға ет және ет өнімдеріне – 8,6%, нан өнімдері мен жармаларға – 13,3% жоғарылады және инфляцияға тиісінше 1 және 1,1 пайыздық тармақ негізгі үлес қосты. Жылдық инфляцияға жемістер мен көкөністер (15,9%) – 0,8 пайыздық тармақ, сүт өнімдері 16,1% қымбаттауы 0,6 пайыздық тармақ үлес қосты.

ТКШ қызметтері бір жылда 11,8% қымбаттады және олардың инфляцияға үлесі 1,6 пайыздық тармақты құрады. 2023 жылғы қыркүйекте тұрғын үйді жалға алу өткен жылғы қыркүйекпен салыстырғанда 7,3% жоғары болды, тұрғын үй-жайларды жөндеу және қызмет көрсету бойынша қызметтер (10,2%) және жылдық инфляцияға 0,2 пайыздық тармақтан үлес қосты [3]. Экономисттердің пікірі бойынша, Қазақстандағы инфляцияның ұлғаюы импорттық тауарлар бағасының өсуі және Теңге бағамының әлсіреуі сияқты сыртқы факторлар нәтижесінде болып жатыр. Инфляция бүкіл әлемде байқалады және Қазақстан

оны тауарлар мен бірге импорттайды. Бірақ импорттық өнімдерден бөлек, Қазақстандық өнімдердің бағасы жылда көтерілуде. Инфляцияның ішкі факторларына ақша массасының өсуінің жоғары қарқыны да жатады. 2021 жылы ақша массасының бірден 20,8 пайызға немесе 5,2 триллион теңгеге өсуі байқалды.

Экономиканың нақты 4 субъектісі инфляциядан зардап шегеді. Біріншіден, бұл үй шаруашылығы. Табыс азайған сайын біз сапасыз тауарларға алмастырамыз. Нәтижесінде бізде ассортименттің ауысуы пайда болады.

Экономиканың екінші субъектісі - бұл бәсекеге қабілетті қызмет көрсету секторы. Инфляция болған кезде қызмет көрсету саласында жұмыс істейтін экономикадағы барлық субъектілер бағаны түзете алмайды. Әзірге дейін үш жыл бұрынғы бағамен жұмыс істейтін көптеген автокөлік жуу орындары, шаштараздар бар. Үшінші субъект - мемлекеттік қызметтер көрсету секторы. Олардың операциялық шығындары, еңбекақы төлеу қорлары бар, дегенмен олардың әр түрлі инвестициялық бағдарламалары болғанымен, олардың құны өскен кезде олардың тарифтерін көтеру процесі қиын және олар үшін әрдайым қолайлы бола бермейді. Тіпті Екібастұзда болған қайғылы апат инфляциямен түбегейлі байланысты. Ал төртінші зардап шегетін субъект - бұл импорттық өнім операторы, сол адамдар біздің не тұтынатымызды таңдайды. Инфляция болған кезде бірінші субъект сапасыз тауарлардың пайдасына таңдай отырып, сұранысы төмендеген 4-ші топ зардап шегеді, бізге сапасыз тауарлар әкеле бастайды және ассортименттік аштық пайда болады. Және бұл төрт субъект инфляцияны тежейді.

Қазақстанға инфляцияны тежеу үшін не істеу керек ?

Біріншісі - бюджет ережесін енгізу, бұл бас тартуға немесе өзгертуге болмайтын ереже болуы тиіс. Мемлекеттің міндеті - барлық жағынан сенімді болатын бюджеттік ережені қабылдау. Ресейде бюджеттік ереже өте қарапайым және бұл экономикалық саясатының артықшылығы. Олар ережеге сәйкес баға деңгейін 40 доллар деңгейінде белгіледі, олардың мемлекеттік бюджетті валюталық әмиян арқылы қалыптастыру мүмкіндігі бар, баға 40 доллардан жоғары болған кезде нарықтық баға мен 40 доллар арасындағы барлық айырмашылық экономикаға емес, валюталық әмиянға түседі. Қазақстан бюджет ережесін мемлекеттік бюджеттің өзіне емес Ұлттық қордан берілетін трансферттерге енгізді. Яғни, мұнай бағасына салынатын трансферттерге шектеу қойып, мемлекеттік қарызды ұлғайту есебінен бюджет көлемін арттыру қарастырылды.

Екіншісі - таргеттің арқасында инфляцияны 2-3 пайызға дейін төмендету. Фридменнің монетаризм теориясында, инфляцияны кез-келген тәсілмен дереу төмендету керек деген тұжырымдама қолданылады. АҚШ-та инфляцияны экономиканың рецессия деңгейіне жеткізбеу үшін біртіндеп төмендетеді. Кез-келген елде инфляцияны қажетті деңгейге жеткізу үшін қажетті құралдар бар.

Қазақстандағы инфляция мәселесін шешу үшін мынадай шаралар қабылдау қажет:

Энергия тасымалдаушылардың экспортына тәуелділікті төмендету. Ол үшін өңдеуші өнеркәсіп, ауыл шаруашылығы және туризм сияқты экономиканың басқа секторларын дамыту қажет.

COVID-19 пандемиясының әсерін азайту. Ол үшін халықты вакцинациялауды жалғастыру және карантиндік шараларды жеңілдету қажет.

Жаһандық экономикалық проблемалардың әсерін азайту. Ол үшін басқа елдермен ынтымақтастықты нығайтып, қазақстандық тауарлар мен қызметтер үшін жаңа өткізу нарықтарын іздеу қажет.

Қазақстанның инфляция мен күресінде қолданған басты стратегиялық бағыттары:

- бағалар мен жалақыны мемлекеттік реттеу;
- пайыздық мөлшерлемелерді реттеу;
- салық жүйесін жетілдіру және бюджетке түсетін салық түсімдерін ұлғайту.

Осы бағыттар бойынша минималды жалақы көлемін ұлғайту, алғашқы қажетті азық-түлік пакетінің бағасын тұрақтандыру, несиеге пайыздық мөлшерлемені ұлғайту және жаңа

Салық кодексіні әзірлеу жұмыстары атқарылуда.

Қолданылып жатқан бағыттардан бөлек, инфляциямен күресте қолдануға болатын бағыттар:

- Эмиссияны тоқтату;
- Өндірісті дамыту;
- Халықтың табысын индексстеу.

Инфляция тек теріс құбылыс деп қарастырған дұрыс емес. Инфляцияның салдары оң болуы мүмкін.

Кәсіпкерлердің бәсекеге қабілеттілігінің өсуі байқалады. Жалпы баға деңгейінің жоғарылауынан туындаған экономикалық тұрақсыздық нарықта тек ең тұрақты және тиімді компаниялардың сақталуына әкеледі. Сұраныстың артуы. Бағаның айтарлықтай өсуінен қорқып, тұтынушылар негізгі тауарларды (азық-түлік, отын, тұрмыстық техника, үй жануарлары өнімдері және т.б.) жаппай сатып алады. Осыған байланысты импорттаушылар мен отандық компаниялар қосымша табыс ала отырып, ішкі нарыққа өнім жеткізуді ұлғайта алады.

Инвестициялаудың жаңа мүмкіндіктері ашылады. Әдетте, жоғары инфляция кезеңінде тұтыну секторындағы мемлекеттік компаниялардың нарықтық бағалары өсуде. Инвесторлар кәсіпорындардың қаржылық көрсеткіштерінің өсуін күтеді, сондықтан олардың акцияларына ақша капиталын салады.

Несие тезірек өтеу. Егер инфляция несие алынғаннан кешірек өсе бастаса, онда теориялық тұрғыдан борышкерге несие өтеу оңайырақ. Бұл экономикада ақша өсіп, қарыз мөлшері өзгермегендіктен болады. Басқаша айтқанда, бүгінде ақшаның болашақтағы бірдей мөлшерден гөрі құндылығы жоғары.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Доғалов А. Н., Досмағанбетов Н. С. Экономикалық теория: Оқулық. – Алматы, 2014. – 360 б.
2. <https://stat.gov.kz/industries/economy/prices/publications/9227/>
3. Қазақстан Республикасындағы инфляция туралы 2023 жылдың қыркүйек айындағы Ұлттық статистика бюросының есебі.

ФИНАНСОВЫЙ АСПЕКТ ВВЕДЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Акашев Р.Д., Багжанова А.Т., Тульбай А.Д.

Центрально-Казахстанская Академия, г.Караганды, zrakashev@mail.ru

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы анализа государственной финансово-кредитной политики государства. Введение национальной валюты – тенге в денежный оборот страны. Проведенные реформы с введением тенге.

Аңдатпа. Мақалада мемлекеттің мемлекеттік қаржы-несие саясатын талдау мәселелері қарастырылады. Елдің ақша айналымына ұлттық валюта-тенге енгізу. Тенгені енгізумен жүргізілген реформалар.

Abstract. The article deals with the analysis of the state financial and credit policy of the state. Introduction of the national currency – tenge into the monetary turnover of the country. The reforms carried out with the introduction of tenge.

Ключевые слова: валюта, финансово-кредитная политика, реформа, Национальный банк.